

Relaas van een verdwenen 'last onder dwangsom' voor de vernietiging van acht hectare essentieel foerageergebied van de Das (Meles meles) voor de bouw van de woonwijk Apollo Noord (De Groene Hoogte) in Soesterberg, gemeente Soest

Waar toe leidt de vondst van een verborgen besluit van het college van Gedeputeerde Staten van Utrecht?

2016

2024

Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi

13 september 2024

Inhoud

Verantwoording.....	1
Termen.....	1
Samenvatting conclusies	3
Inleiding.....	5
De statenvragen.....	5
Het intrekingsbesluit.....	7
Terug naar de statenvragen.....	7
De waarschuwingsbrief	8
Het dwangsombesluit.....	9
De controlebrief over de bijvoerpoging	9
De analyse van Das & Boom van de situatie na de overtreding.....	10
De motivering van het bezwaarschrift van B&W van Soest	11
De motivering van het intrekingsbesluit namens GS.....	11
De strijd met de suggestie van gedeputeerden	12
De strijd met de last	12
De zwaarte van de overtreding	13
De bezwaarprocedure voor het dwangsombesluit	13
De bezwaarprocedure voor het intrekingsbesluit	14
De waarschuwing voor het effect van de bijvoerpoging	14
Bronnen	15
Nawoord.....	17

Verantwoording

De publicatie van dit document past binnen de statutaire doelen van de stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi. Zij heeft getracht de feiten nauwkeurig te beschrijven en gevolgtrekkingen zo goed mogelijk te onderbouwen. Mochten lezers desondanks menen dat het document fouten of onduidelijkheden bevat, dan stelt de stichting het uiteraard zeer op prijs als die aan haar kenbaar worden gemaakt.

Termen

In dit stuk worden de onderstaande termen gebruikt in de daarbij vermelde betekenis.

B&W	College van burgemeester en wethouders van de gemeente Soest
Clan	Dassenclan; kleine populatie dassen die andere dassen weert uit haar leefgebied (territorium)
Gemeente	De gemeente Soest
GS	College van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst van de provincie Utrecht
Stichting	Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi
Wnb	Wet natuurbescherming

Samenvatting conclusies

Hieronder worden de belangrijkste conclusie van dit rapport samengevat. Voor argumentatie en bronverwijzingen leze men de hoofdtekst.

Op 6 april 2018 heeft de RUD namens GS besloten een last (verplichting) onder een zeer hoge dwangsom (boete bij het niet voldoen aan de last) op te leggen aan de gemeente Soest omdat zij zes hectare bos had laten kappen voor de bouw van de woonwijk Apollo Noord (nu: De Groene Hoogte) in Soesterberg en daarmee de Wet natuurbescherming werd overtreden door de vernietiging van zes hectare essentieel foerageergebied van de dassenclan die burchten bewoonde in het aangrenzende landgoed Oude Tempel. Om aan de last te voldoen mocht de gemeente kiezen tussen het bijvoeren van de getroffen dassenclan of het herstellen van het essentiële foerageergebied. Daarop heeft de gemeente ervoor gekozen om een bijvoerpoging te doen, hoewel zij was gewaarschuwd dat die een averechts effect zou kunnen hebben door verstoring van de clan. In het dwangsombesluit werd de gemeente Soest tevens verboden nadere werkzaamheden ter voorbereiding van de woningbouw te verrichten, zoals het kappen van twee hectare resterend bos.

Omdat de statenfractie van de Partij voor de Dieren (PvdD) had vernomen dat de bijvoerpoging was beëindigd en het foerageergebied niet werd hersteld, maar de dwangsom desondanks niet is ingevorderd, heeft zij in mei / juni 2024 vragen gesteld aan GS. In antwoord op die vragen hebben de gedeputeerden R. van Muilekom en H. Bakker beweerd dat de bijvoerpoging werd gestopt omdat de dassen het aangeboden voer niet aten, maar dat er geen formeel besluit was genomen om de plicht tot bijvoeren in te trekken. Daarna heeft statenlid J. Batteau van de PvdD in een openbare commissievergadering gevraagd aan gedeputeerde Van Muilekom of een dergelijk besluit volgens hem al of niet noodzakelijk was geweest. De gedeputeerde heeft daarop gesuggereerd te hebben vernomen dat er geen formeel besluit was genomen en gaf geen antwoord op de vraag of een dergelijk besluit noodzakelijk was. Echter, uit een informatieverzoek aan de provincie is vervolgens gebleken dat de verplichting tot het bijvoeren wel degelijk namens GS was ingetrokken in een formeel besluit, namelijk een besluit van 12 februari 2019.

Ook in antwoord op de statenvragen hebben beide gedeputeerden gesuggereerd dat het dwangsombesluit, zonder een formeel intrekkingbesluit, werd ingetrokken omdat de clan werd bijgevoerd, het essentiële foerageergebied was hersteld en de clan geen schade had geleden, zodat B&W van Soest hadden voldaan aan de last. Bij het nemen van het intrekkingbesluit was GS echter kenbaar dat de bijvoerpoging was mislukt en beëindigd, dat er volgens henzelf nog maar twee hectare niet-essentieel foerageergebied aanwezig was in het plangebied in plaats van de oorspronkelijke acht hectare essentieel foerageergebied, dat er volgens henzelf nog slechts één das in en bij het plangebied rondliep terwijl hen kenbaar was dat daar in 2017, vóór de overtreding, nog vier dassen waaronder twee jongen werden waargenomen (Jong, de, 2017) en dat er volgens henzelf in 2017 een jong was doodgereden als mogelijk gevolg van de overtreding (College van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht, 2018).

Uit het formele intrekkingbesluit blijkt dan ook dat GS hebben geoordeeld dat uitsluitend het maatschappelijke belang van de woningbouw voor hen zwaarder woog dan de namens henzelf vastgestelde vernietiging van acht hectare essentieel foerageergebied van de clan en de zeer ernstige overtreding van de Wet natuurbescherming als gevolg van die vernietiging. Daaruit blijkt dat niet alleen de gemeente Soest de wetovertreding heeft begaan door de woonwijk te laten bouwen, maar dat GS aan die overtreding heeft bijgedragen door het dwangsombesluit in te trekken op 12 februari 2019 en daarmee de overtreding te gedogen.

Uit het logboek van de bijvoerpoging blijkt dat de bijvoerpoging werd beëindigd op 3 september 2018. Dit logboek was GS kenbaar. Zij hadden daarom, volgens hun eigen dwangsombesluit, al vanaf 4 september 2018 dagelijks 20.000,- euro moeten invorderen van de gemeente Soest, tot een maximum van 140.000,- euro, en na tien dagen moeten overwegen of er een nieuwe last onder dwangsom en bestuursdwang zouden moeten worden opgelegd. Het dwangsombesluit was toen immers van kracht.

Het intrekingsbesluit kwam niet uit de lucht vallen op 12 februari 2019. Het is namelijk genomen omdat B&W van Soest om de intrekking van de last onder dwangsom hadden verzocht in een bezwaarschrift van 21 januari 2019. De bezwaartermijn van het dwangsombesluit was toen weliswaar zeven maanden verstreken, maar toch werd het bezwaarschrift in behandeling genomen en door GS gegrond verklaard. Die soepele houding van GS staat in contrast met het verloop van de bezwaarprocedure van het intrekingsbesluit. Dat besluit hebben GS namelijk niet gepubliceerd en zij hebben geen enkele wettelijk belanghebbende binnen de bezwaartermijn een afschrift toegestuurd. Daardoor was het voor wettelijk belanghebbenden (vrijwel) onmogelijk te weten dat het intrekingsbesluit bestond en daartegen een bezwaarschrift in te dienen.

Inleiding

Momenteel, anno 2024 zijn er plannen voor woningbouw in het landgoed Oude Tempel in Soesterberg, gemeente Soest. In het gebied dat oostelijk aan Oude Tempel grenst, is enkele jaren terug al een nieuwe woonwijk van acht hectare gebouwd, namelijk De Groene Hoogte, aanvankelijk Apollo Noord geheten. De stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi is bekend dat er bij de bouw van De Groene Hoogte verscheidene hectaren bos was gekapt en dat de provincie Utrecht had vastgesteld dat dat een overtreding was van de Wet natuurbescherming, omdat het bosgebied essentieel foerageergebied van was van de dassenclan die burchten bewoonde in Oude Tempel.

Ook Oude Tempel is anno 2024 nog steeds essentieel leefgebied van deze clan. Voor de woningbouwplannen voor Oude Tempel hebben B&W van Soest compensatie voor de clan voorgesteld. Daarbij hebben B&W echter geen rekening gehouden met het feit dat er al acht hectare essentieel foerageergebied is vernietigd voor de bouw van de wijk De Groene Hoogte, ten koste van een wetsovertreding, zodat daarvoor alsnog moet worden gecompenseerd.

Daarnaast had de stichting vernomen dat de provincie Utrecht een last onder dwangsom had opgelegd aan de gemeente Soest voor de wetsovertreding, maar dat de dwangsom nooit was ingevorderd, ondanks het feit dat aan de last (verplichting) niet was voldaan. Die last hield in dat de gemeente ofwel de clan zou moeten bijvoeren totdat de clan was verhuisd naar een nieuw leefgebied, dan wel het foerageergebied zou moeten herstellen. Daarover heeft de RUD namens GS het volgende vermeld in het besluit tot de last onder dwangsom: 'Afzien van handhaving ondermijnt de geloofwaardigheid en handhavingsmogelijkheden die wij in vergelijkbare gevallen hebben, en druist in tegen het algemene belang' (College van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht, 2018). De stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi onderschrijft dat. Zij wil een herhaling voorkomen van een dergelijke overtreding in haar werkgebied, bestaande uit de provincie Utrecht en Het Gooi.

De stichting heeft de statenfractie van de Partij voor de Dieren daarom ingelicht over deze zaak. Daarop werden er vanuit de PvdD-fractie vragen gesteld aan Gedeputeerde Staten van Utrecht. De vragen werden beantwoord, maar stichting meent dat belangrijke antwoorden strijdig zijn met de feiten. Verwonderd over de antwoorden van GS heeft de stichting daarom onderzocht wat zich precies heeft afgespeeld rond de overtreding door de vernietiging van essentieel foerageergebied voor de bouw van de wijk Apollo Noord, nu genaamd De Groene Hoogte. Met dit document, bedoeld voor alle betrokkenen, waaronder de provincie Utrecht en de gemeente Soest, maakt de stichting de resultaten van haar onderzoek bekend. Zij wil daarmee bereiken dat effecten van de overtreding alsnog zullen worden gecompenseerd. Daarnaast wil de stichting hiermee de kans verkleinen dat er in de provincie Utrecht en Het Gooi opnieuw een dergelijke overtreding plaatsvindt.

Zoals gezegd meent de stichting dat antwoorden van GS op statenvragen in strijd zijn met de feiten. De statenvragen en de antwoorden van GS daarop vormen daarom de start van de nu volgende beschouwing.

De statenvragen

In mei / juni 2024 heeft de statenfractie van de Partij voor de Dieren (PvdD) schriftelijke vragen gesteld aan GS. Vraag 30 luidt (College van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht, 2024):

Op 6 april 2018 heeft het College van Gedeputeerde Staten besloten om, in een brief aan het College van B&W van Soest, de gemeente Soest een boete op te leggen

Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi

wegens het kappen van 8 hectare 'essentieel' foerageergebied van de dassenclan van Oude Tempel, namelijk 8 hectare bos, voor de bouw van de woonwijk Apollo Noord/Groene Hoogte. Deze boete zou dagelijks 20.000,- euro bedragen, tot een maximum van 140.000 EUR. Er zou daarna een extra boete kunnen worden opgelegd. De gemeente zou de boete echter niet hoeven te betalen als deze clan, die in nog 2017 zelfs een kraamburcht had op Oude Tempel, zou worden bijgevoerd of als de 8 hectare bos zou worden hersteld als 'essentieel' foerageergebied. Het bos is echter niet hersteld en de woonwijk is gebouwd. De gemeente heeft toen een ecologisch bureau ingehuurd voor het bijvoeren van de clan.

Heeft het bijvoeren plaatsgevonden en zo ja vindt dit nog steeds plaats? Zo nee, waarom is men gestopt? En wat was daarvoor de onderbouwing?

Daarop hebben de gedeputeerden R. van Muilekom en H. Bakker geantwoord dat de clan geen gebruik maakte van het aangeboden voer en dat de bijvoerpoging daarom werd beëindigd. In vraag 31 wordt nader ingegaan op de bijvoerpoging (College van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht, 2024):

Als het bijvoeren is gestopt: is er een formele brief uitgegaan vanuit de Provincie waarin de vaststelling van de overtreding is ingetrokken, dat wil zeggen, is er een formeel besluit genomen en gecommuniceerd met Gemeente Soest waarin de verplichting tot bijvoeren is ingetrokken?

Het antwoord van de gedeputeerden luidt:

Nee, zoals gezegd is tijdens controles vast komen te staan, dat de opgelegde maatregel geen meerwaarde had. Dit is gecommuniceerd met de gemeente zonder dit in een besluit vast te leggen.

De bewering dat de verplichting tot bijvoeren zonder een formeel besluit werd ingetrokken, is echter onjuist, zoals later zal blijken. In de vergadering van 20 juni 2024 van de statencommissie RGW werden nieuwe vragen gesteld door Statenlid J. Batteau, lid van de statenfractie van de PvdD. De vragen werden beantwoord door gedeputeerde R. van Muilekom. De transcriptie van deze vragen en antwoorden luidt:

Statenlid:

Er is een dwangsom uitgevaardigd. De gemeente Soest moest de dassen bijvoeren. Vervolgens is dat een aantal malen gebeurd. Toen is dat gestopt. Daar hebben we vragen over gesteld. Met ook de vraag: 'Waar ligt het besluit dat dat niet meer hoefde?'. Toen was het antwoord dat de RUD heeft geconstateerd dat dat niet meer nodig was om bepaalde redenen. Mijn vraag is: 'Moet daar niet een formeel besluit over genomen worden door GS om een dwangsom weer in te trekken?'

Gedeputeerde:

Wat mij begrepen is dat dat gecommuniceerd is vanuit de RUD naar de gemeente Soest zonder dit in een besluit vast te leggen.

Statenlid:

Dat was inderdaad het antwoord op de technische vraag. Maar mijn vraag is: 'Moet daar niet een GS-besluit aan ten grondslag liggen?. En als dat zo is, is dat ergens terug te vinden?'

Gedeputeerde:

Ik heb daar geen antwoord op.

In zijn antwoord op de eerste vraag suggereert de gedeputeerde dat hij van iemand anders heeft vernomen dat er geen formeel besluit bestaat waarin de verplichting tot bijvoeren werd ingetrokken en waarin ook het besluit tot de last onder dwangsom werd ingetrokken. Hij laat dus in het midden of het besluit volgens hemzelf al dan niet bestaat. Op de tweede vraag geeft de gedeputeerde geen antwoord, namelijk met: 'Daar heb ik geen antwoord op'. Hieronder zal echter blijken dat er wel degelijk een formeel besluit bestaat waarin zowel de verplichting tot bijvoeren werd ingetrokken als waarin het besluit tot de last onder dwangsom werd ingetrokken, en dat dit besluit bovendien namens GS is ondertekend.

Het intrekingsbesluit

Op 11 juli 2024 werd de provincie verzocht om openbaarmaking van alle documenten die informatie bevatten over de communicatie tussen de provincie (met inbegrip van de RUD) en de gemeente Soest over het bijvoeren van de clan, waaronder de instemming van de RUD (dus indirect GS, op grond van mandaat) met het staken van de poging om de clan bij te voeren. Dit WOO-verzoek bracht een besluit aan het licht van 12 februari 2019, genomen door de RUD namens GS. Daarin is het besluit tot de last onder dwangsom ingetrokken en tevens de plicht tot bijvoeren van de clan. Dit besluit wordt hierna aangeduid met 'het intrekingsbesluit'. Het antwoord van de gedeputeerden dat er geen besluit bestaat waarin de verplichting tot bijvoeren werd ingetrokken, is dus onjuist. Het antwoord van gedeputeerde Van Muilekom op een vraag van statenlid Batteau, namelijk de suggestie dat hij had vernomen dat er geen formeel besluit bestaat waarin het dwangsombesluit werd ingetrokken, valt moeilijk te rijmen met dit intrekingsbesluit nu is gebleken dat het besluit namens GS werd ondertekend. Ook is het merkwaardig dat gedeputeerde Van Muilekom geen antwoord had op de vraag of een dergelijk besluit noodzakelijk was nu het intrekingsbesluit op 12 februari 2019 blijkt te zijn ondertekend namens GS.

Terug naar de statenvragen

Voordat we nader ingaan op het intrekingsbesluit, keren we terug naar de statenvragen. Vraag 32, eveneens van de PvdD luidt:

Klopt het dat wanneer de oplegging van de dwangsom niet is ingetrokken, en het bijvoeren is beëindigd, dat de gemeente Soest de volledige dwangsom van 140.000 EUR dient te betalen?

Gedeputeerden Van Muilekom en Bakker hebben de vraag als volgt beantwoord:

De last onder dwangsom van destijds is niet van toepassing, want dieren beschermen is maatwerk.

De aanpak hangt af van factoren als de omgeving, het soort dieren, de hoeveelheid dieren, het seizoen etc. Daarom bekijkt de RUD bij toezicht en handhaving elke

situatie op zich en legt de RUD bij overtredingen maatregelen op die bij die specifieke casus passen. De last van 2018 is opgelegd, omdat tijdens de toenmalige werkzaamheden essentieel foerageergebied voor een dassenfamilie verloren is gegaan. Daarom moesten de dassen worden bijgevoerd. Daarna heeft de gemeente een ontheffing gekregen voor het vangen en verplaatsen van de dassen. Hierbij is er één das afgevangen en verplaatst. Verder werden er geen dassen gevonden. Het gebied heeft zich inmiddels hersteld van de werkzaamheden van destijds. De dassen die daar nu eventueel aanwezig zijn, hebben zich aangepast aan het eten dat nu voorhanden is. Bijvoeren heeft in de huidige situatie dan ook geen zin.

De gedeputeerden suggereren hier dat het dwangsombesluit (zonder een formeel intrekingsbesluit) werd ingetrokken omdat de clan werd bijgevoerd, het essentiële foerageergebied was hersteld en de clan geen schade had geleden. Het gesuggereerde is echter in strijd met de motivering van het intrekingsbesluit en ook met feiten die GS kenbaar waren bij het nemen van dat intrekingsbesluit. Dat blijkt namelijk hierna.

De waarschuwingsbrief

In een brief van 1 september 2017 heeft de RUD namens GS een waarschuwing gericht aan de gemeente Soest. De brief wordt hierna aangeduid met de 'waarschuwingsbrief'. In de brief is vastgesteld dat de gemeente Soest de Wnb had overtreden omdat de gemeente zes hectare essentieel foerageergebied had vernietigd van de clan die burchten gebruikte in het aangrenzende landgoed Oude Tempel in Soest. (College van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht, 2017). De overtreding werd volgens de RUD veroorzaakt door het kappen van zes hectare bos van het acht hectare grote plangebied voor de bouw van de woonwijk Apollo Noord, inmiddels genaamd Groene Hoogte. In de brief verbiedt de RUD namens GS aan de gemeente om de nog resterende twee hectare bos te kappen omdat ook die twee hectare essentieel foerageergebied zijn van dezelfde clan. Ook wordt de gemeente verplicht alle werkzaamheden ter voorbereiding van de bouw stil te leggen tot nadat de clan is verplaatst op basis van een ontheffing die voor de verplaatsing is aangevraagd bij GS. (College van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht, 2017)

Het dwangsombesluit

In een brief van 6 april 2018 heeft de RUD namens GS aan de gemeente Soest een besluit bekendgemaakt waarin een last onder dwangsom werd opgelegd voor deze wetsovertreding. Hierna wordt dit besluit het 'dwangsombesluit' genoemd. Daarin werd de gemeente verplicht de gevolgen van de overtreding voor de clan zoveel mogelijk te beperken door ofwel de clan bij te voeren, ofwel een nieuw essentieel foerageergebied aan te leggen op de plek waar de zes hectare bos was gekapt. Als de gemeente ervoor zou kiezen de clan bij te voeren, dan zouden camerabeelden moeten aantonen dat het voer daadwerkelijk door de dassen werd gegeten. De bijvoerpoging is in dit besluit bedoeld als een tijdelijke compenserende maatregel, namelijk totdat de clan Oude Tempel zou zijn verhuisd naar een ander leefgebied. (College van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht, 2018)

1: leefgebied van de clan Oude Tempel, groot 50 hectare, voordat de overtreding werd vastgesteld

2: zes hectare essentieel foerageergebied waar het bos werd gekapt en de overtreding werd vastgesteld in 2017

3: twee hectare essentieel foerageergebied waar het bos nog niet was gekapt toen de overtreding werd vastgesteld.

Figuur 1 Het leefgebied van de clan Oude Tempel (1) en essentiële foerageergebied (bos) op de plek van het plangebied Apollo Noord (2) en (3) voorafgaand aan de overtreding. Bron: Das & Boom (2019)

Als de gemeente niet aan deze verplichting zou voldoen, dan zou zij de provincie dagelijks een boete van 20.000,- euro moeten betalen tot een maximaal bedrag van 140.000,- euro. Nadien zou er nogmaals een boete kunnen worden opgelegd en ook bestuursdwang, waarbij op kosten van de gemeente zes hectare nieuw essentieel foerageergebied zou moeten worden aangelegd in het gebied waar het bos was gekapt. Verder werd de gemeente verplicht alle werkzaamheden ter voorbereiding van de bouw te stoppen en dus ook de resterende twee hectare bos intact te laten. (College van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht, 2018). Figuur 1 geeft een beeld van de situatie voordat de overtreding werd vastgesteld (Stichting Das & Boom, 2019).

De controlebrief over de bijvoerpoging

In een brief van 4 juni 2018 meldt de RUD namens GS aan de gemeente Soest dat er een controle is uitgevoerd of de clan werd bijgevoerd. Daaruit blijkt dat de gemeente ervoor had gekozen om niet het foerageergebied te herstellen, maar een bijvoerpoging te doen. Volgens de brief zijn er op 18 april 2018 en 28 mei 2018 controles uitgevoerd en is in beide controles vastgesteld dat de clan werd bijgevoerd en daarmee was voldaan aan de last die was opgelegd (College van Gedeputeerde Staten van Utrecht, 2018b). Hierna zal echter blijken dat de bijvoerpoging is mislukt en er dus niet was voldaan aan de in de last vastgestelde verplichting dat de clan daadwerkelijk zou eten van het voer.

De analyse van Das & Boom van de situatie na de overtreding

Het bijvoeren van de clan werd gestart op 10 april 2018 en beëindigd op 3 oktober 2018 omdat er geen enkel camerabeeld was waarop zichtbaar was dat dassen van de clan hadden gegeten van het voer (Bureau H. van den Bijtel en stichting Das & Boom, 2018). Circa vier maanden na het einde van de poging om de clan bij te voeren, hebben B&W van de gemeente Soest in een brief van 21 januari 2019 bezwaar gemaakt tegen de last onder dwangsom en aan de RUD verzocht om het dwangsbesluit 'in te trekken' of 'de last onder dwangsom op te heffen'. De brief heeft de kenmerken van een bezwaarschrift en wordt hierna dan ook aangeduid met 'het bezwaarschrift'.

In het bezwaarschrift verwijzen B&W naar een analyse van de stichting Das & Boom van 16 januari 2019 die als bijlage deel uitmaakt van het bezwaarschrift. De analyse luidt (Stichting Das & Boom, 2019):

Standpunt Das&Boom over het belang van nog te kappen deel plangebied Apollo Noord in Soesterberg voor de das in de huidige, nieuwe situatie

Op 15 mei 2017 heeft Das&Boom melding gedaan bij de provincie van het kappen van foerageerbied van de dassen, die wonen op het gebied Oude Tempel in Soesterberg (afb. gebied 2, blauwe lijn) Op het moment van die melding bevond zich op het gebied Oude Tempel een kraamburcht. Het foerageergebied van die familie bestond globaal uit het gebied Oude Tempel en aangrenzende gebieden (afb. gebied 1, rode lijn). Er zijn ook dassensporen gevonden in het aangrenzend gebied aan de overzijde van de N237. Het is echter waarschijnlijk dat die afkomstig zijn van o.a. een nabijgelegen bewoonde burcht binnen het raster van het vliegveld. Met het kappen van gebied 2 is ca 6 ha van de oorspronkelijke ca 50 ha foerageergebied verloren gegaan, ca 12 %. Een poging het verloren gegane foerageerbied voor de das te compenseren, middels het aanbieden van vervangen voedsel in een voerbak, is mislukt.

Het gebied Oude Tempel is o.a. door Chris Achterberg en later Das&Boom in 2018 intensief gemonitord. Er bleken 2 dassen te wonen, die afwisselend op 2 locaties gewoond hebben. Op 21 september is de (meest bewoonde) hoofdlocatie ingerasterd en is dezelfde nacht de eerste van de twee dassen gevangen.

Sinds die datum zijn er in het gebied Oude Tempel en aanliggende gebieden (afb. gebied 1) geen sporen van bewoning meer aangetroffen. Er zijn foerageersporen gevonden, er is een éénmalige graafactiviteit waargenomen en uit camerabeelden blijkt dat de das eens in de 1 a 2 weken even een paar minuten komt kijken op de ingerasterde hoofdlocatie. Ook in het plangebied Apollo Noord (informatie onderzoek Chris Achterberg), waar nog niet gekapt is (Afb. gebied 3, groen), zijn geen sporen van bewoning vastgesteld, wel enkele foerageersporen. De oppervlakte van dit gebied is ca 2 ha, 4,5 % van de resterende ca 45 ha. foerageergebied. De vraag die nu voorligt is , hoe groot het belang van deze 4,5% van het totale foerageerbied is voor 1 das, die niet meer in dit gebied lijkt te wonen (bewoning kon niet door Das&Boom en Chris Achterberg worden vastgesteld) en op de nominatie staat verhuisd te worden . Deze vraag is actueel in het licht van de bouwplannen van de gemeente Soest voor gebied 3. Het is niet aan Das&Boom een afweging te maken tussen de urgentie van de bouwplannen en de foeragemogelijkheden van 1 das, maar gezien bovengenoemde argumenten en de expertise en ervaring van

Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi

Das&Boom kan Das&Boom wel concluderen, dat de nog overgebleven das, die zich zo nu in dit gebiedje lijkt te begeven op korte termijn geen noemenswaardige nadelen zal ondervinden van het bouwrijp maken van dit gebiedje Apollo Noord.

Das & Boom concludeert kortweg dat de resterende twee hectare bos niet zoveel waarde meer heeft voor één das die weliswaar nog in het gebied foerageert, maar die naar verwachting binnen korte tijd naar een nieuw leefgebied zal worden verhuisd.

De motivering van het bezwaarschrift van B&W van Soest

Op grond van de analyse van Das & Boom verzoeken B&W van Soest in hun bezwaarschrift de woonwijk te mogen bouwen. De volledige motivering luidt (College van burgemeester en wethouders van de gemeente Soest, 2019):

Gezien de nu ontstane situatie heeft de stichting Das & Boom een analyse gemaakt (zie bijgevoegde memo) waaruit blijkt (op basis van intensieve monitoring door twee onafhankelijke partijen) dat het zuidelijke deel van het project De Groene Hoogte, dat reeds in de bouwherken is geplaatst ter voorbereiding op het bouwrijp maken, geen onderdeel meer uitmaakt van het essentieel foerageergebied van de das op Oude Tempel. Dat geldt voor het hele gebied van De Groene Hoogte waarop de Last onder dwangsom is opgelegd.

Om deze redenen verzoeken wij de provincie Utrecht en de RUD dan ook tot het spoedig intrekken van de Last onder dwangsom (zaaknummer Z-CHZTH-2017-05816-01) van 6 april 2018. Op die manier is het mogelijk om nog voor beëindiging van de kapperiode van het aanwezige bos (1 maart i.v.m. broedseizoen) het laatste gedeelte van De Groene Hoogte bouwrijp te maken ten einde de lang gewenste woningbouw te kunnen laten realiseren. (...)

B&W suggereren hier dat er slechts 2 hectare niet-essentieel foerageergebied zal verdwijnen door de bouw van de woonwijk en dat dit slechts 4,5 % is van het resterende 45 hectare grote leefgebied van de clan. Echter, uit het dwangsombesluit en de analyse van Das & Boom was hen kenbaar dat er acht hectare essentieel foerageergebied zou verdwijnen en dat dit 16 % zou zijn van het leefgebied van de clan. Het bewaarschrift bewijst daarom dat B&W meenden dat de bouw van de woonwijk Apollo Noord zwaarder zou moeten wegen dan de door GS vastgestelde wetsovertreding door het vernietigen van acht hectare essentieel foerageergebied en dus 16 % van het leefgebied van de clan.

De motivering van het intrekingsbesluit namens GS

In reactie op dit bezwaarschrift heeft de RUD namens GS in een brief van 12 februari 2019 besloten het dwangsombesluit in te trekken en daarmee ook de plicht om de clan bij te voeren. De volledige motivering van dit intrekingsbesluit luidt:

Bij het verzoek van de gemeente is een rapportage gevoegd van stichting Das en Boom, waarin wordt onderbouwd, dat het bewuste deelgebied (inmiddels geheten "De Groene Hoogte") geen onderdeel meer uitmaakt van het essentieel foerageergebied van de das. Op dit moment is ook te weinig voedselaanbod in dit gebied. Uit dit rapport blijkt dat het opheffen van het bewuste gebied een verkleining van 4,5% van het leefgebied van de das betekent. In het afgelopen jaar is één das reeds afgevangen. De reactie van de nog aanwezige das op de verdere

Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi

verkleining van het leefgebied is moeilijk in te schatten, maar gezien de beperkte omvang van dit gebied zullen de effecten waarschijnlijk gering zijn.

Intrekking van de hierboven genoemde last maakt het bewuste gebied vrij om bouwrijp te worden gemaakt en geeft de gemeente de ruimte om de ontwikkeling van het project Hart van de Heuvelrug zonder onnodige vertraging voort te zetten.

Omdat wij begrijpen dat vertraging van dit plan vanuit maatschappelijk belang niet wenselijk is en de effecten bij het vrijgeven van het gebied waarschijnlijk gering zijn, bestaat voor ons aanleiding om het onderhavige besluit ambtshalve in te trekken.

Evenals B&W in hun bezwaarschrift suggereren GS hier dat er slechts 2 hectare niet-essentieel foerageergebied zal verdwijnen door de bouw van de woonwijk en dat dit slechts 4,5 % is van het resterende 45 hectare grote leefgebied van de clan. Echter, uit het namens henzelf genomen dwangsombesluit en de analyse van Das & Boom was hen kenbaar dat er in werkelijkheid acht hectare essentieel foerageergebied zou verdwijnen en dat dit 16 % zou zijn van het leefgebied van de clan. Het intrekingsbesluit bewijst daarom dat de RUD namens GS in heeft geoordeeld dat de bouw van de woonwijk Apollo Noord zwaarder heeft gewogen dan de namens henzelf vastgestelde wetsovertreding door het vernietigen van acht hectare essentieel foerageergebied en dus 16 % van het leefgebied van de clan.

De strijd met de suggestie van gedeputeerden

In antwoord op de statenvragen van mei / juni 2024 hebben gedeputeerden Van Muilekom en Bakker de indruk gewekt dat het dwangsombesluit (zonder formeel intrekingsbesluit) werd ingetrokken omdat de clan werd bijgevoerd, het essentiële foerageergebied was hersteld en de clan geen schade had geleden. Die suggestie is echter onverenigbaar met de hierboven weergegeven motivering van het intrekingsbesluit dat de RUD namens GS had genomen op 12 februari 2019. Op die datum was GS bovendien kenbaar dat de bijvoerpoging was beëindigd, volgens henzelf alle acht hectaren essentieel foerageergebied was verdwenen en er volgens henzelf nog slechts één das in het gebied rondliep terwijl hen kenbaar was dat er in 2017, vóór de overtreding vier dassen, waaronder twee jongen werden waargenomen (Jong, de, 2017) en hen tevens kenbaar was dat na er een jong was doodgereden als mogelijk gevolg van de overtreding (College van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht, 2018). Uit het intrekingsbesluit blijkt daarentegen dat GS slechts één motief hadden om het dwangsombesluit in te trekken, namelijk dat de bouw van de woonwijk voor hen zwaarder woog dan de door hen zelf vastgestelde overtreding door de vernietiging van acht hectare essentieel foerageergebied. De strijdige suggestie van gedeputeerden komt dus helemaal niet aan de orde in het intrekingsbesluit.

De strijd met de last

In het dwangsombesluit had de RUD namens GS de gemeente verplicht de gevolgen van de overtreding voor de clan zoveel mogelijk te beperken door ofwel de clan bij te voeren, ofwel een nieuw essentieel foerageergebied aan te leggen op de plek waar de zes hectare bos was gekapt. Als de gemeente ervoor zou kiezen de clan bij te voeren, dan zouden camerabeelden moeten aantonen dat het voer daadwerkelijk door de dassen werd gegeten. (College van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht, 2018)

Als de gemeente niet aan deze verplichting zou voldoen, dan zou zij de provincie dagelijks een boete van 20.000,- euro moeten betalen tot een maximaal bedrag van 140.000,- euro. Nadien zou er nogmaals een boete kunnen worden opgelegd en ook bestuursdwang, waarbij op kosten van de

gemeente zes hectare nieuw essentieel foerageergebied zou moeten worden aangelegd in het gebied waar het bos was gekapt. Verder werd de gemeente verplicht alle werkzaamheden ter voorbereiding van de bouw te stoppen en dus ook de resterende twee hectare bos intact te laten. (College van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht, 2018)

Toen de RUD namens GS het intrekingsbesluit van 12 februari 2019 nam, was de RUD en GS dus kenbaar dat de bijvoerpoging was beëindigd en dat de gemeente evenmin een poging had gestart om de zes hectare essentieel foerageergebied ter herstellen ter plekke van de zes hectare grote kapvlakte die inmiddels was ontstaan. Met andere woorden: volgens het geldende dwangsombesluit had de gemeente niet voldaan aan de last en dus had de provincie de dwangsom moeten invorderen.

Uit het logboek van de bijvoerpoging blijkt bovendien dat de bijvoerpoging reeds werd beëindigd op 3 september 2018. Dit logboek was GS kenbaar. Zij hadden daarom, volgens hun eigen dwangsombesluit, al vanaf 4 september 2018 dagelijks 20.000,- euro moeten invorderen van de gemeente Soest en na tien dagen moeten overwegen of er een nieuwe last onder dwangsom en bestuursdwang zouden moeten worden opgelegd.

De zwaarte van de overtreding

Het dwangsombesluit vermeldt het volgende onder het kopje 'Hoogte dwangsom':

Gezien de omstandigheid dat de gemeente Soest tot nu toe steeds het economisch belang boven dat van naleving van de Wnb heeft gesteld, en de informatie van de gemeente Soest dat het zou gaan om aanzienlijke economische belangen, zien wij reden om tot deze dwangsom te besluiten.

De RUD suggereert daarmee namens GS dat dwangsom erg hoog is, namelijk dagelijks 20.000,- euro en tot een maximum van 140.000,- euro, omdat de gemeente Soest heeft gemeld dat de bouw naar verwachting erg winstgevend zal zijn. Dit duidt er tevens op dat er volgens de RUD sprake is van een zeer zware overtreding.

Het kenniscentrum Infomil van de rijksoverheid noemt voor een ernstige overtreding door illegale bebouwing een indicatief dwangsombedrag 2000,- euro per week voor een periode van hoogstens tien weken, dus een maximaal bedrag van 20.000,- aan het eind van de periode van tien weken (Infomil, 2019). De dwangsom voor de overtreding door het kappen van de zes hectare essentieel foerageergebied voor de bouw van de wijk Apollo Noord bedraagt 20.000,- euro per dag, tot een maximum van in totaal 140.000,- euro. Deze dwangsom is dus nog veel hoger dan de zwaarste overtreding uit het document van Infomil, en wordt in een kortere periode opgelegd dan de periode die Infomil heeft genoemd voor een ernstige overtreding door illegale bebouwing. Ook dit geeft aan dat de RUD namens GS heeft geoordeeld dat de overtreding zeer ernstig is.

De bezwaarprocedure voor het dwangsombesluit

Op 21 januari 2019 heeft de RUD een bezwaarschrift van de gemeente Soest ontvangen met daarin een verzoek om het dwangsombesluit in te trekken. Op grond van dit bezwaarschrift heeft de RUD namens GS op 12 februari 2019 besloten het dwangsombesluit in te trekken (College van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht, 2019b). Het dwangsombesluit was genomen op 6 april 2018 en vermeldt een termijn van zes weken waarbinnen wettelijk belanghebbenden een bezwaarschrift konden indienen (College van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht, 2018). Het bezwaarschrift werd dus zeven maanden te laat ingediend en had daarom niet ontvankelijk

moeten worden verklaard. Desondanks heeft de RUD namens GS het bezwaarschrift in behandeling genomen.

De bezwaarprocedure voor het intrekingsbesluit

Het intrekingsbesluit vermeldt eveneens een termijn van zes weken waarin wettelijk belanghebbenden een bezwaarschrift konden indienen (College van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht, 2019b). Besluiten van de RUD worden echter niet openbaar bekendgemaakt, zo blijkt uit een e-mail van 23 augustus 2024 van een RUD-medewerker.

Aan het eind van het intrekingsbesluit staat een advies om een afschrift van het besluit toe te zenden aan uitsluitend een vertegenwoordiger van de ledengroep 'Vaarwel Landgoed Oude Tempel'. Deze groep personen is echter geen rechtspersoon en daarom geen wettelijk belanghebbende die een bezwaarschrift had kunnen indienen. De groepsvertegenwoordiger heeft bovendien laten weten nooit een afschrift te hebben ontvangen.

De stichting Das & Boom is daarentegen wel een rechtspersoon en ondernam van 2018 tot in 2020 een poging om de clan Oude Tempel te verhuizen naar een nieuw leefgebied. Voor die verhuizing hadden GS ontheffing verleend. Ook had Das & Boom bij de RUD gemeld dat er zes hectare bos was gekapt voor de bouw van de woonwijk en dat volgens haar een overtreding was van de Wet natuurbescherming. Uit navraag is echter gebleken dat ook Das & Boom geen afschrift van het intrekingsbesluit kent.

Ook de stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi was als wettelijk belanghebbende goed bekend bij de RUD en het Team Vergunningen en Handhaving van de provincie Utrecht, bijvoorbeeld door een rapport uit 2017 dat aan de provincie was toegezonden over de waarneming van dassensporen in Oude Tempel. Evenmin heeft deze stichting echter een afschrift ontvangen van het intrekingsbesluit.

In een e-mail van 25 augustus 2024 is de RUD inmiddels gevraagd of er een afschrift werd verzonden naar anderen dan een vertegenwoordiger van de ledengroep 'Vaarwel Landgoed Oude Tempel'. In een e-mail van 9 september 2024 heeft een RUD-medewerker daarop geantwoord dat er uitsluitend een afschrift is verzonden aan de ledengroep 'Vaarwel Landgoed Oude Tempel'.

Het intrekingsbesluit is volgens de RUD dus niet openbaar bekendgemaakt en als afschrift uitsluitend verzonden aan de ledengroep 'Vaarwel Landgoed Oude Tempel'. Deze ledengroep was echter geen wettelijk belanghebbende, zodat een bezwaarschrift van de groep niet ontvankelijk zou zijn. Dus was het nagenoeg onmogelijk voor belanghebbenden om bijtijds te weten dat het intrekingsbesluit was genomen en een bezwaarschrift in te dienen.

De waarschuwing voor het effect van de bijvoerpoging

Vooraf was de RUD en GS kenbaar dat er volgens Das & Boom nog nooit bijvoerpoging was gedaan in een soortgelijke situatie om te trachten de effecten van de vernietiging van essentieel foeragegebied te beperken, dat er een kans bestond dat de poging zou mislukken en er zelfs een averechts effect zou kunnen zijn vanwege de verstoring die het bijvoeren veroorzaakt voor de clan (College van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht, 2018). Toch hebben de RUD en GS aan de gemeente Soest deze mogelijkheid geboden, heeft de gemeente daarvoor gekozen in plaats van het herstellen van het foeragegebied. Volgens het logboek van de bijvoerpoging is er nooit een vastgelegd die van het voer af en was de bijvoerpoging al op 3 september 2018 mislukt en beëindigd (Bureau H. van den Bijtel en stichting Das & Boom, 2018), zodat er vanaf 4 september 2018 niet meer werd voldaan aan de last en vanaf die datum de dwangsom had moeten worden ingevorderd omdat Soest geen poging had gedaan om het essentiële foeragegebied te herstellen. Mogelijkerwijs heeft

de bijvoerpoging inderdaad verstorend gewerkt, in wisselwerking met een poging om de clan te vangen en verhuizen in een overlappende periode.

Bronnen

Bureau H. van den Bijtel en stichting Das & Boom. (2018). Logboek bijvoeren dassen Oude Tempel tot en met 3 oktober 2018.

College van burgemeester en wethouders van de gemeente Soest. (2019). Brief van 21 januari 2019 gericht aan het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht met verzoek tot intrekking last onder dwangsom Apollo Noord. *zaaknumme: 1871870; documentnummer: 2138986*. Soest.

College van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht. (2017). Brief van 8 september 2017 met vaststelling overtreding Wet natuurbescherming door de gemeente Soest en verbod bouwwerkzaamheden Apollo Noord. *Zaakkenmerk: Z-CHZTH-2017-05816-01; Briefnummer: Z/17/588611-629525*. Utrecht.

College van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht. (2018). Brief van 6 april 2018 aan de gemeente Soest met besluit tot last onder dwangsom overtreding Wet natuurbescherming Apollo Noord. *Zaakkenmerk: Z-CHZTH-2017-05816-04; Briefnummer: Z/18/628103-662603*. Utrecht.

College van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht. (2019b, februari 12). Brief van 12 februari 2019 gericht aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Soest met besluit tot intrekking van de last onder dwangsom. *zaakkenmerk: Z-CHZTH-2019-00753-01; briefnummer: Z/19/644831-709600*. Utrecht.

College van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht. (2024). Vragen en opwaarderingen m.b.t. Memo Oude Tempel (aangevuld). Utrecht.

College van Gedeputeerde Staten van Utrecht. (2018b, juni 4). Brief van de RUD namens GS van 4 juni 2018 aan de gemeente Soest waarin is vastgesteld dat aan de last is voldaan om de clan bij te voeren. *Geen overtreding na last. Zaakkenmerk Z-CHZTH-2017-05816-06; Briefnummer Z/18/629314-670329*. Utrecht.

Infomil. (2019). *Leidraad handhavingsacties en begunstigingstermijnen*. Infomil.

Jong, de, T. (2017). *Natuurtoets Wet natuurbescherming Oude Tempel, maart 2017*. Culemborg: Viridis Onderzoeksbureau voor natuur en landschap.

Stichting Das & Boom. (2019, januari 16). Standpunt Das & Boom over het belang van nog te kappen deel plangebied Apollo Noord in Soesterberg voor de das in de huidige, nieuwe situatie. Beek-Ubbergen.

Nawoord

Illustration by Michael Clark, from his lovely book 'Badgers', Whittet Books Ltd. (with a tiny, somewhat hidden modification)

Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi

Donaties voor ons werk zijn welkom!